

Tillsynsplan enligt miljöbalken år 2024 med behovsutredning för åren 2024–2026

Beslutsinstans	Beslutsdatum	Giltighetstid	Diarienummer
Miljönämnden	2023-12-14	2024-12-31	Skriv diarienummer här

Innehållsförteckning

Tillsynsplan enligt miljöbalken år 2024 med behovsutredning för åren 2024–2026	4
1 Bakgrund och syfte	4
1.1 Miljönämnden har ett brett uppdrag	5
1.1.1 Vad innebär uppgiften	5
1.2 Tillsynsuppdraget – offentlig kontroll och myndighetsutövning	6
1.3 Koppling till styr- och måldokument	7
1.3.1 Nationell styrning av tillsynsmyndigheternas arbete	7
1.3.2 Nationella miljö kvalitetsmål och Agenda 2030 (Globala målen)	8
1.3.3 Skånes prioriteringar	9
1.3.4 Lunds kommuns policy för hållbar utveckling med program för social hållbarhet och program för ekologisk hållbarhet	9
2 Behovsutredning	10
2.1 Styrd tillsyn	10
2.2 Behovsprioriterad tillsyn	10
2.3 Händelsestyrd tillsyn	10
2.4 Skattefinansierat arbete	11
2.5 Summering per tillsynsområde och tillsynskategori	11
2.5.1 Områden med störst brist på tillsynsresurser	11
2.6 Konsekvensanalys	12
3 Tillsynsplan	14
3.1 Planerings- och prioriteringsgrunder	14
3.1.1 Miljönytta	14
3.1.2 Avgifter styrande för löpande tillsynsfrekvens	15
3.1.3 Allmänna grunder för den löpande tillsynen	15
4 Miljöskydd	16
4.1 Prioriterade tillsynsområden inom miljöskydd under 2024	17
4.1.1 IED-verksamheter	17

4.1.2	Avloppsreningsverk	17
4.1.3	Små avloppsanläggningar	18
4.1.4	Dagvatten	20
4.1.5	Större enskilda objekt och verksamheter	21
4.1.6	Bergtäktverksamhet	22
4.1.7	Energitillsyn	22
4.1.8	Areella näringar	23
4.1.9	Fordonsbranschen	24
4.1.10	Förorenade områden	25
4.1.11	Masshantering och användning av massor i anläggningsarbete	27
4.1.12	Återvinning av avfall så att det upphör att vara avfall.....	28
4.1.13	Illegal avfallshantering	29
4.1.14	Kemikalieområdet	29
4.1.15	Sprängämnesprekursorer.....	30
4.1.16	Områdesskydd, naturvård och strandskydd	30
5	Hälsoskydd.....	31
5.1	Prioriterade tillsynsområden inom hälsoskydd under 2024.....	32
5.1.1	Bostäder.....	32
5.1.2	Undervisningslokaler	33
5.1.3	Hygieniska verksamheter	33
5.1.4	Badanläggningar och spontanbad	34
5.1.5	Publika arrangemang samt nöjes- och danslokaler.....	35
5.1.6	Strålskydd	36
5.1.7	Rökfria miljöer	36
5.1.8	Övrigt hälsoskydd	36
6	Miljöstrategiskt arbete och miljöövervakning.....	37
6.1	Samhällsplanering.....	37
6.2	Luftövervakning och luftkvalitet.....	37
6.2.1	Mätstationer för kontinuerlig mätning i tak- och gatunivå.....	37
6.2.2	Samordnad luftkvalitetskontroll och Skåneluft.....	38
6.2.3	Projekt.....	38
6.3	Lunds Vatten.....	39
6.4	Vattentjänstplan	39

6.4.1 Grundvattenkvalitet	39
6.5 Kemikalieplan för Lunds kommun – LundaKem	40
7 Digitalisering och kvalitetsutveckling	41
7.1 Effektiva verksamhetssystem	41
7.2 Processkartläggning och kvalitetsutveckling	41
7.3 Tillgänglighetsanpassning	42

Tillsynsplan enligt miljöbalken år 2024 med behovsutredning för åren 2024–2026

Miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en god och hälsosam miljö. Miljönämnden i Lunds kommun har uppdraget att genom tillsyn, miljöövervakning, rådgivning och samverkan skapa förutsättningar för en god hälsa och miljömässigt hållbar utveckling i kommunen.

1 Bakgrund och syfte

Enligt miljötillsynsförordningen ska en operativ tillsynsmyndighet för varje verksamhetsår upprätta en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken (§ 8). Planen ska grundas på en utredning av vilket tillsynsbehov som finns inom myndighetens ansvarsområde (§ 6) och baseras bland annat på register över verksamheter som behöver återkommande tillsyn (§ 7).

Behovsutredningen ligger till grund för planeringen av verksamheten så att tillsynsarbetet kan bedrivas effektivt och ändamålsenligt.

Behovsutredningen avser de närmaste tre åren och ska uppdateras årligen. Den utsedda myndigheten har ett ansvar för att kommunen avsätter tillräckliga resurser så att tillsynen kan genomföras och att personalen har tillräcklig kompetens (§ 9).

Tillsynsplanen ska visa hur myndigheten tar hänsyn till den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken (§ 8). Detta gör vi bland annat genom att under respektive ämnesområde ange den tillsynsinriktning som strategin pekar ut för 2024. I bilaga 3 finns en sammanfattning av hur vi tagit hänsyn till den nationella strategin för miljöbalkstillsynen i tillsynsplanen.

För att underlätta planeringen ingår även tillsyn enligt strålskyddslagen, lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om sprängämnesprekursorer i tillsynsplanen. Även behovet av administrativa resurser och utveckling av förvaltningens verksamhetssystem samt andra digitala hjälpmedel som kan effektivisera och kvalitetssäkra samt underlätta uppföljning av tillsynsarbetet.

(Miljönämndens ansvar för livsmedelskontrollen redovisas enligt speciallagstiftning i en särskild kontrollplan, den resursen ingår inte i denna plan)

1.1 Miljönämnden har ett brett uppdrag

Tillsynsansvaret är beskrivet genom reglemente för miljönämnden, antaget av kommunfullmäktige 2021-06-22, beslut § 237.

Miljönämnden i Lunds kommun ansvarar för tillsynen i kommunen enligt livsmedelslagstiftningen, delar av strålskyddslagen och lagen om tobak och liknande produkter, lagen om sprängämnesprekursorer, smittskyddslagstiftningen, miljöbalken inklusive tillsynen av strandskyddet, samt fullgör i övrigt kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Miljönämnden har därutöver till uppgift att uppmärksamt följa utvecklingen i kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseende och därvid utarbeta de förslag som är påkallade, samt att medverka i planering där miljö- och hälsoskyddsfrågor berörs.

Miljönämnden ska också samarbeta med myndigheter, organisationer och enskilda, vilkas verksamhet berör miljö- och hälsoskyddsområdet. Miljönämnden ska också hjälpa allmänheten med råd och upplysningar i frågor som rör nämndens ansvarsområde, samt att i övrigt fullgöra de uppdrag som kommunfullmäktige överlämnar till nämnden.

1.1.1 Vad innebär uppgiften

Miljönämndens huvudsakliga uppgift som tillsynsmyndighet är att kontrollera regelefterlevnad, det vill säga att gällande lagar och bestämmelser följs, och att pröva frågor som kräver tillstånd eller anmälan enligt miljöbalken.

I egenskap av expertmyndighet i kommunen besvarar miljönämnden ett stort antal remisser, internt inom kommunen men även från regeringen, länsstyrelsen och centrala myndigheter.

Miljönämnden deltar aktivt i samhällsplaneringen och bevakar att hänsyn tas till miljöbalkens regelverk så att samhället kan uppnå nationella miljö kvalitetsmål och miljö kvalitetsnormer men även regionala och lokala miljö mål. I nämndens uppdrag ingår således även ett stort mått av framåtsyftande miljöstrategiskt arbete med sikte på att bygga ett långsiktigt robust och hållbart samhälle, samt att hindra att olägenhet för människors hälsa eller miljön uppkommer.

Miljönämnden är delaktig i ett antal organisationer och samverkansorgan, exempelvis Sveriges miljökommuner, Skånes Luftvårdsförbund, Miljösamverkan Skåne samt Skånes miljö- och hälsoskyddsförbund (SMHF), vars verksamhet syftar till att bevaka och tillvarata kommunala intressen i miljörelaterade frågor samt att övervaka och förbättra miljö tillståndet.

1.2 Tillsynsuppdraget – offentlig kontroll och myndighetsutövning

Miljönämndens tillsynsansvar regleras i huvudsak genom miljöbalken och dess följdförfattningar samt EU-direktiv. Med tillsyn avses offentlig kontroll av olika verksamheters efterlevnad av den lagstiftning och de regelverk som faller inom miljönämndens ansvarsområde. Tillsynen utgör myndighetsutövning och riktas mot den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd.

Tillsyn är både en administrativ och operativ metod. Tillsynen ska bidra till att lagar, förordningar och föreskrifter tolkas på ett likartat sätt oberoende var i landet som verksamheten eller åtgärden äger rum. Tillsynen ska också underlätta för en enskild att fullgöra sina skyldigheter. En tillsynsmyndighet ska bedriva tillsynsarbetet effektivt och myndigheten ska utveckla personalens kompetens i tillsynsfrågor.

Den planerade tillsynen kan bedrivas genom inspektion på plats, genom granskning av dokumentation eller genom kontakter och annan uppföljning. Hit räknas även planering inför inspektioner, informationsmaterial, granskning av rapporter, handläggning av anmälningssärenden m.m.

I tillsynsansvaret ingår att bedöma om det finns brister i en verksamhet, följa upp dem samt ställa krav på att bristerna åtgärdas. Konstaterade brister korrigeras genom rådgivning, information eller förelägganden. Vissa överträdelse ska enligt lagstiftningen påföras miljöstraffavgifter och vid misstanke om brott ska Polisen kontaktas eller åtalansmälan lämnas in till Åklagarmyndigheten.

Regelbunden tillsyn och uppföljning av brister och anmärkningar är avgörande för vår trovärdighet och för ett gott resultat. Regelbunden kontakt med företag och verksamheter ökar också kunskaperna om miljöfrågor både hos verksamhetsutövare och hos oss. Det ger handläggaren möjlighet att komma in tidigt när verksamheter planerar förändringar. För ambitiösa och miljömedvetna verksamhetsutövare är våra miljöinspektörer ett värdefullt bollplank.

Huvuddelen av förvaltningens inspektioner är annonserade för att verksamheterna ska ha möjlighet att ha rätt personer på plats samt ha tagit fram relevanta underlag för tillsynen. Vid misstanke om oegentligheter genomförs oannonserade inspektioner.

Miljöförvaltningen hanterar även en stor mängd ärenden som inte inryms i den planerade tillsynen. Hit räknas bland annat handläggning av klagomålsärenden och olika typer av anmälningss- eller tillståndsärenden.

1.3 Koppling till styr- och måldokument

Miljönämndens politiska styrning och prioriteringar sätter ramarna för tillsynsverksamhetens inriktning. Nämnden får dock inte åsidosätta gällande lagstiftning, inte heller prioritera bort områden eller verksamheter som ingår i nämndens kärnverksamhet och basuppdrag.

Tillsynsplanen ska utgå från prioriteringarna i den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken. Därutöver ska en avvägning även göras gentemot de nationella miljö kvalitetsmålen, prioriteringar i länet, Lunds kommuns program för social och ekologisk hållbar utveckling, samt Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling. Målen visar vad man vill uppnå med tillsynen medan lagstiftningen anger de krav som ska uppfyllas för att man ska kunna uppnå målen.

1.3.1 Nationell styrning av tillsynsmyndigheternas arbete

Regeringen har gett ett flerårigt uppdrag till Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Energimyndigheten, Socialstyrelsen och Svenska Kraftnät att i samverkan utveckla samarbetsformer och genomföra åtgärder i syfte att främja en mer enhetlig och effektiv tillsyn enligt miljöbalken. Genom ändring i miljö tillsynsförordningen har regeringen uppdragit åt de centrala myndigheterna att se till att det finns nationella mål för tillsynen och en strategi för att uppnå de målen.

Uppdraget syftar till att stärka tillsynen och adressera viktiga utmaningar som *likvärdig tillsyn, planering, genomförande och uppföljning av tillsyn, samt myndighetssamverkan*. Uppdraget innebär därmed också en tydligare central styrning och uppföljning av miljönämndens ansvarsområden.

Den nationella tillsynsstrategin omfattar fyra år och innehåller sju tillsynsområden som ur ett nationellt perspektiv är extra angelägna under strategiperioden. Vart och ett av dessa har inringade *fokusområden* med tillhörande *preciseringar*. Till varje fokusområde finns ett *nationellt effektmål* för tillsynen.

[Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

1.3.1.1 Tillsynsområden som de centrala myndigheterna ansvarar för

Naturvårdsverket

- Naturtillsyn
- Miljöfarlig verksamhet (tillsammans med Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten)
- Förorenade områden
- Avfall

Folkhälsomyndigheten

- Hälsoskydd (tillsammans med Socialstyrelsen)

Havs- och vattenmyndigheten

- Vattenverksamhet (tillsammans med Svenska Kraftnät)

Kemikalieinspektionen

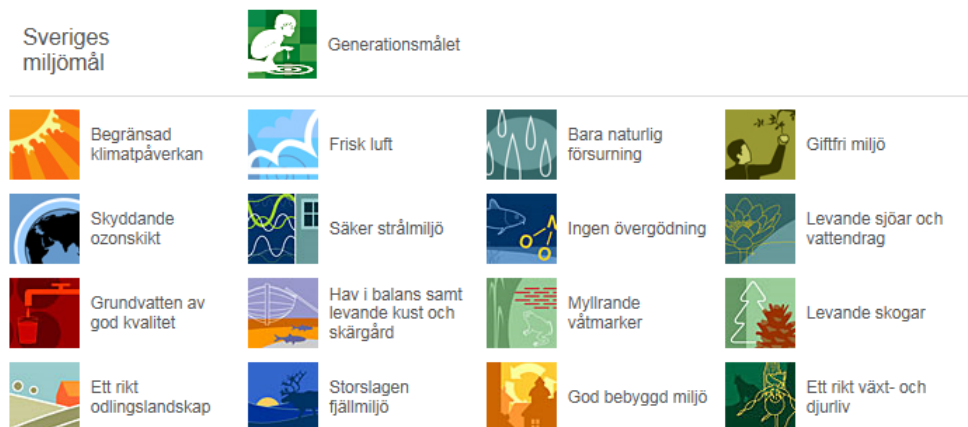
- Kemikalietillsyn

1.3.1.2 Forum för miljötillsynsstrategin

Som ett led i genomförandet av strategin har de centrala myndigheterna öppnat ett *Forum för miljötillsynsstrategin*. Forumet är en plats för erfarenhetsutbyte mellan tillsynsmyndigheter och tillsynsvägläddande myndigheter. Forumet innehåller mer detaljerad information om strategins fokusområden, den tillsynsvägläddning som tas fram samt kommande tillsynsprojekt.

1.3.2 Nationella miljö kvalitetsmål och Agenda 2030 (Globala målen)

Sveriges miljömål är beslutade av riksdagen, vilket ger dem en särskild tyngd i det nationella arbetet. Det övergripande målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Miljömålssystemet är ett etablerat system med en systematisk uppföljning sedan många år. De nationella miljömålen är preciserade när det gäller vilken miljö kvalitet som krävs för en god miljö. Detaljriikedomen behövs för att följa utvecklingen i miljön och på så sätt förstå vilka åtgärder som är viktigast.

I stort sett samtliga miljömål har en direkt koppling till tillsynsarbetet. Miljönämndens arbete med tillsynsfrågor är därför ett miljömålsarbete i vid mening. Under respektive tillsynsområde i denna plan anges vilket eller vilka miljömål som är berörda.

Agenda 2030 ger kraft i miljöarbetet och skapar möjligheter att tänka innovativt och arbeta i nya konstellationer utifrån de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål, som i Sverige kallas de globala målen.

1.3.3 Skånes prioriteringar

Länsstyrelsens roll är att samordna det regionala arbetet med miljömålen. Länsstyrelsen Skåne har tagit fram *Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2022–2025 – Tillsammans för ett hållbart Skåne*. Åtgärdsprogrammet innehåller prioriterade åtgärder som kan genomföras av skånska aktörer för att öka förutsättningarna att nå miljömålen samt bidra till att genomföra miljödimensionen av Agenda 2030 i Skåne. Åtgärdena i det regionala åtgärdsprogrammet är uppdelade i fyra prioriterade områden som är särskilt viktiga för att möta våra miljöutmaningar:

- Hållbara städer och samhällen
- Hållbar mark- och vattenanvändning
- Hållbar livsmedelsförsörjning
- Hållbar konsumtion och produktion.

1.3.4 Lunds kommuns policy för hållbar utveckling med program för social hållbarhet och program för ekologisk hållbarhet

Lunds kommun har höga ambitioner inom området hållbar utveckling och kommunen har ett väl ansett miljöarbete. I LundaEko 2021–2030, kommunens program för ekologisk hållbar utveckling, finns högt satta mål inom sex prioriterade områden:

- Konsumtion och produktion
- Miljö- och hälsofarliga ämnen
- Klimat och energi
- Boende och närmiljö
- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster
- Yt- och grundvatten

2 Behovsutredning

Förvaltningen har sammanställt en behovsutredning för åren 2024–2026. Utredningen baseras i huvudsak på tillsynsmyndighetens register över verksamheter som behöver återkommande tillsyn och den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken. Förvaltningens samlade kunskap och erfarenheter har vägts in tillsammans med trend- och omvärlds-analys kring vilka områden som kan medföra ett ökat antal inkommande ärenden.

I behovsutredningen har tillsynen delats in i fyra kategorier:

- Styrd tillsyn
- Behovsprioriterad tillsyn
- Händelsestyrd tillsyn
- Skattefinansierat arbete

2.1 Styrd tillsyn

I kategorin *Styrd tillsyn* finns de verksamheter med störst behov och krav, det vill säga tillstånds- och anmälningsskyldiga miljöfarliga verksamheter (A-, B- och C-verksamheter) och anmälningsskyldiga hälsoskyddsverksamheter. Här ingår även större U-verksamheter som har behov av en regelbunden tillsyn. Även handläggning av olika former av miljörapporter och årsrapporter ingår i den här kategorin. Den styrda tillsynen är som ett grunduppdrag från staten där kommunerna har mindre möjlighet att påverka.

2.2 Behovsprioriterad tillsyn

I kategorin *Behovsprioriterad tillsyn* finns de miljöfarliga verksamheter som inte är prövningspliktiga (U-verksamheter) samt de hälsoskyddsverksamheter som inte är anmälningsskyldiga. Centrala myndigheter kan ge vägledning kring tillsynsbehovet inom respektive bransch, men prioriteringen av tillsynen sker utifrån det lokala tillsynsbehovet samt miljönämndens kunskaper, erfarenhet och riskanalys. Det lokala behovet betyder att miljönämnden behöver väga olika tillsynsområden mot varandra för att bedöma vad som är viktigast. Utifrån prioriteringen har branscherna inom kategorin delats in i olika nivåer baserat på deras tillsynsbehov.

2.3 Händelsestyrd tillsyn

I kategorin *Händelsestyrd tillsyn* har vi bedömt tillsynsbehovet utifrån statistik från vårt ärendehanteringssystem samt handläggarnas erfarenheter från tillsyn och handläggning av olika ärenden. I denna kategori finns bland annat ansökningar och klagomål.

2.4 Skattefinansierat arbete

Kategorin *Skattefinansierat arbete* utgörs till största delen av uppgifter som det åligger tillsynsmyndigheten att utföra men som inte är möjliga att avgifts-finansiera utan måste finansieras via anslag i form av skattemedel. I kategorin ingår bland annat arbete med handläggning av ogrundade klagomål, åtals-anmälningar, svara på remisser, deltagande i samhällsbyggnadsprocessen och övrigt kommuninternt arbete samt planering och uppföljningar.

2.5 Summering per tillsynsområde och tillsynskategori

Sammanställning samtliga tillsynsområden	Behov 2024	Planerad 2024	Behov 2025	Planerad 2025	Behov 2026	Planerad 2026
Miljöskydd	15 433	10 414	14 977	9918	15 029	9980
Hälsoskydd	6580	5180	5945	5265	5810	5730
Övrigt (miljöstrategi, miljöövervakning och samhällsplanering)	4456	4146	4306	3996	4306	3996
Totalt	26 469	19 740	25 228	19 179	25 145	19 706

2.5.1 Områden med störst brist på tillsynsresurser

Miljöskydd	Behov 2024	Planerad 2024	Behov 2025	Planerad 2025	Behov 2026	Planerad 2026
Avfall och återvinning						
Styrd tillsyn	722	453	722	453	754	475
Behovsprioriterad tillsyn	680	310	580	260	480	160
Händelsestyrd	340	215	240	215	240	215
Skattefinansierad	300	90	300	90	300	90
Totalt	2042	1068	1842	1018	1774	940
Byggarbetsplatser						
Styrd tillsyn						
Behovsprioriterad tillsyn	800	200	800	200	800	200
Händelsestyrd	200	100	200	100	200	100
Skattefinansierad	200	100	200	100	200	100
Totalt	1200	400	1200	400	1200	400
Enskilda avlopp						
Styrd tillsyn						
Behovsprioriterad tillsyn	2048	711	2048	648	2048	648
Händelsestyrd	160	160	160	160	160	160
Skattefinansierad	30	30	30	30	30	30
Totalt	2238	901	2238	838	2238	838

Föreordnad mark och byggnader						
Styrd tillsyn						
Behovsprioriterad tillsyn	756	380	786	402	786	402
Händelsestyrd	2494	1244	2494	1105	2494	1105
Skattefinansierad	260	160	260	170	260	170
Totalt	3510	1784	3540	1677	3540	1677
	Behov	Planerad	Behov	Planerad	Behov	Planerad
Hälsoskydd	2024	2024	2025	2025	2026	2026
Bostäder						
Styrd tillsyn						
Behovsprioriterad tillsyn	2000	600	1400	800	600	600
Händelsestyrd	450	450	450	450	450	450
Skattefinansierad	1800	1800	1800	1800	1800	1800
Totalt	4250	2850	3650	3050	2850	2850

2.6 Konsekvensanalys

Miljönämndens ansvarsområden breddas och utökas kontinuerligt, bland annat genom tillägg och ändringar i lagstiftningen. Därtill växer kommunen kraftigt. Lunds kommun genomgår en strukturomvandling som för miljöförvaltningen innebär en successiv omställning till andra och nya tillsyns- och kompetensområden. Komplexiteten i lagstiftning och rättstillämpning kopplat till prövning och tillsyn enligt miljöbalken ökar.

Till detta ska läggas en tydligare statlig styrning av tillsynsuppdraget genom införandet av en nationell tillsynsstrategi inom miljöbalkens område. Förändringen innebär en ökad volym av uppdrag och tillsynsuppgifter som ska utföras och miljönämndens rådighet över befintlig resurs minskar. Möjligheten att genomföra uppdrag utifrån lokala initiativ är därmed begränsad. Sammantaget tar detta allt större resurser i anspråk.

Samtidigt är förväntningarna höga på miljönämndens engagemang i kommunens övergripande utvecklingsarbete och olika utredningsuppdrag. Förvaltningens deltagande i den samlade samhällsbyggnadsprocessen är av stor betydelse för att vår växande kommun ska utvecklas hållbart och för att alla som bor, verkar och vistas i Lunds kommun ska ha en god livsmiljö, både nu och i framtiden.

Miljönämnden har fortsatt en stram budget och förvaltningens fokus ligger på att kunna leverera med hög kvalitet på det grunduppdrag som åligger miljönämnden enligt reglementet. Utmaningen ligger i att hantera ett kontinuerligt utökat ansvar som följer av förändrad lagstiftning och centrala myndigheters krav och att kunna frigöra personal och medel för att genomföra nödvändiga digitaliserings- och utvecklingsprojekt, samtidigt som en allt större andel av miljönämndens resurser tas i anspråk för arbetsuppgifter som inte kan finansieras med tillsynsavgifter.

Miljöförvaltningen förväntas ha cirka 20 handläggartjänster på heltid under 2024 för tillsynsuppgifter och tillsynsrelaterade uppdrag inom miljöbalkens tillsynsområde. Lite drygt 1 000 timmar per handläggare och år bedöms kunna avsättas för planerad tillsyn. Under 2024 planeras för cirka 20 000 tillsynstimmar. Behovsutredningen för åren 2024–2026 visar att miljönämnden har ett genomsnittligt underskott på tillsynsresurser motsvarande cirka 6 000 timmar.

Som redogjorts för ovan har regering och statliga myndigheter höjt kraven avsevärt på de lokala tillsynsmyndigheterna. Miljönämnden förväntas kunna möta upp mot de krav som följer genom införandet av en nationell tillsynsstrategi. Miljönämnden förväntas också möta upp i kommunens interna arbetsprocesser och bistå med värdefull kompetens i den ambitiösa samhällsbyggnadsprocessen. Sammantaget visar behovsutredningen att miljönämnden behöver tillföras mer resurser för att kunna utöva nödvändig tillsyn och uppfylla de krav som åligger nämnden enligt miljötillsynsförordningen och gällande reglemente.

3 Tillsynsplan

Tillsynsplanen beskriver inom vilka områden som miljönämnden prioriterar sin tillsyn under 2024, vilka mål och effekter man önskar uppnå, samt vilka metoder som kommer att användas. Tillsynsplanen är uppdelad i olika tillsynsområden. Vissa verksamheter kan placeras inom mer än ett område, fördelningen har då gjorts utifrån en bedömning av verksamhetens huvudsakliga miljö- eller omgivningspåverkan.

Planeringen kan påverkas av inkommande ärenden såsom klagomål, ansöknings- och anmälningsärenden, projekt och remisser från andra instanser och myndigheter. Den tid som i verkligheten tas i anspråk för de olika tillsynsområdena kan således variera gentemot den lagda planen och leda till att det totala tillsynsbehovet avviker.

För att ge en heltäckande bild av miljönämndens breda uppdrag inom miljöbalkens område innehåller tillsynsplanen även en redovisning av resurser som avsätts för olika former av miljöstrategiskt arbete, bland annat för den samlade samhällsbyggnadsprocessen men även för miljöövervakning, kvalitetsutveckling och digitalisering.

3.1 Planerings- och prioriteringsgrunder

3.1.1 Miljönytta

Miljönyttan av tillsynen bedömer vi utifrån erfarenheter av olika branschers eller verksamheters komplexitet, processer, direkta och indirekta miljöpåverkan, risk för störningar och olyckor samt risk för miljöpåverkan om verksamhetsutövaren inte följer villkor och försiktighetsmått. Även behovet av att öka kunskapsnivån hos verksamhetsutövare har betydelse när vi bedömer miljönyttan med tillsynen. Exempelvis kan småföretag inom en viss bransch eller ett geografiskt område prioriteras i tillsynen.

Förebyggande miljöarbete är ett effektivt sätt att uppnå breda effekter i samhällsbygget. Genom ett aktivt deltagande i samhällsplaneringen kan vi i tidiga skeden lyfta in erfarenheter från vårt tillsynsarbete men även resultat och analyser från miljöövervakningen.

Vi prioriterar att delta i nationella projekt som initieras av centrala tillsynsvägläddande myndigheter, men även projekt som initieras inom Miljösamverkan Skåne. Projekten ger tillgång till gemensamt planerings- och tillsynsmaterial samtidigt som de förväntas bidra till en bred miljönytta och kvalitetssäkring. Vi får möjlighet till benchmarking mot andra kommuner där vi kan jämföra oss inom olika områden. Det övergripande syftet är att skapa samsyn i tillsynsfrågor och fördela arbetet för ett effektivt arbetssätt.

3.1.2 Avgifter styrande för löpande tillsynsfrekvens

Miljönämndens registrerade tillsynsobjekt (A-, B- och C-anläggningar, en del U-anläggningar) samt hälsoskyddsobjekt med återkommande tillsyn betalar en fast årlig avgift baserad på tillsynsbehovet. Avgiften utgår från en riskbedömning och tillsynsobjektets specifika behov. I avgiften räknas all tid in som förväntas krävas av ett objekt, allt från besök på plats till handläggning av miljörapporter och anmälan om ändringar i verksamheten. Avgiften är inte styrande för behovsutredningen men den betalande verksamhetsutövaren ska naturligtvis få en rimlig motprestation för avgiften. Detta gäller dock över längre tid än enstaka år. För övrig tillsyn tar vi ut en timavgift.

3.1.3 Allmänna grunder för den löpande tillsynen

Målsättningen är att de tillsynsobjekt som är registrerade hos oss ska få tillsyn i den omfattning som behövs. Frekvensen av tillsynen bestäms utifrån vilken miljö- och/eller hälso nytta den ger.

För A-, B- och IED-verksamheter finns det i lagstiftningen angivet en minsta frekvens för tillsyn. Av 1 kapitlet 10 a § miljö tillsynsförordningen framgår det att miljönämnden med utgångspunkt i tillsynsplanen ska upprätta och regelbundet uppdatera ett tillsynsprogram (bilaga 1) för varje verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt miljöprövningsförordningen, om den verksamhetskod som gäller för verksamheten slutar med -i. Tillsynsprogram ska även upprättas för verksamheter som omfattas av regelverket för utvinningsavfallsanläggningar (bilaga 2).

4 Miljöskydd

Miljöskydd är det tillsynsområde som spänner över flest antal branscher från enkla verkstäder till högkvalificerade forskningsanläggningar som till exempel MAX IV.

A- och B-anläggningar är tillståndspliktiga och prövas vid antingen mark- och miljödomstol eller hos miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Skåne. Lunds kommun har ansökt och beviljats överlåtelse av tillsynen vid 25 aktiva B-anläggningar och en A-anläggning av Länsstyrelsen Skåne. Dessa utgör samtliga tillståndspliktiga verksamheter i kommunen med undantag för ESS. Tillstandsobjekten ska besökas årligen och de har krav på sig att årligen skicka in en miljörapport. Miljörapporten redovisar hur företaget uppfyller tillstandsbeslutets villkor samt verksamhetens miljöpåverkan och den ska granskas av miljönämnden.

I kommunen finns 109 C-anläggningar. Dessa är anmälningspliktiga hos miljönämnden men har inte krav på sig att skicka in en årlig miljörapport. Vissa branscher eller objekt är dock ålagda att skicka in en årlig enklare version av miljörapport.

U-objekt är verksamheter som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Många branscher innehåller huvudsakligen U-objekt och präglas av en stor omsättning av verksamheterna; nya ägare, nya verksamheter och förändring av verksamheten. Inventering inom dessa branscher sker kontinuerligt, under hösten 2023 räknas till drygt 800 U-objekt varav cirka 500 är lantbruk eller andra areella näringar.

Miljöfarlig verksamhet	Miljöfarlig verksamhet	Kemisk verksamhet	Områdesskydd/övrigt
Fordonbranschen	Förorenade områden	Plasttillverkning	Miljöövervakning Vatten
Byggbranschen	Förorenade byggnader	Kemikalietillverkning	Miljöövervakning Luft
Verkstadsindustri	Deponier	Färgtillverkning	Strandskydd
Avloppsreningsverk	Avfallsanläggningar	Grafik och foto	Naturvård
Enskilda avlopp	Nedskräpning	Köldmedier	Detaljplaner och bygglov
Värmepumpar	PCB	Läkemedel/Bioteknik	Utsläpp och olyckor
Täkter	Jordbruk	Cisterner	Energitillsyn
Tvätterier	Skjutbanor	Laboratorier	Dagvatten
Motorsport-/skjutbanor	Slamspridning	Kemisk verksamhet	
Vindkraftverk	Bekämpningsmedel	Sprängämnes- prekursorer	
Tandläkare	Golfbanor		
Livsmedelsindustrier	Förbränningsanläggningar		

4.1 Prioriterade tillsynsområden inom miljöskydd under 2024

4.1.1 IED-verksamheter

Industriutsläppsbestämmelserna (IED) innebär skärpta krav för vissa typer av verksamheter att tillämpa bästa tillgängliga teknik (BAT) och att redovisa utsläpp av föroreningar. Så kallade BAT-slutsatser med utsläppsvärden blir bindande krav som industriutsläppsverksamheter ska följa. Enligt industriutsläppsdirektivet definieras en IED-anläggning som en fast, teknisk enhet inom vilken en eller flera av de verksamheter som anges i direktivets bilagor bedrivs, liksom all annan därmed förknippad verksamhet på samma plats som tekniskt sett är knuten till de verksamheter som anges i dessa bilagor och som kan påverka utsläpp och föroreningar.

Åtta av de tillståndspliktiga tillsynsobjekten i kommunen omfattas av industriutsläppsdirektivet. Av 1 kapitlet 10 a § punkten 1 miljötillsynsförordningen framgår att miljönämnden med utgångspunkt i tillsynsplanen ska upprätta och regelbundet uppdatera ett tillsynsprogram för varje sådan IED-verksamhet som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen. Tillsynsprogrammet redovisas i bilaga 1.

4.1.2 Avloppsreningsverk

En robust och väl fungerande avloppshantering är av stor vikt för samhället och för dess påverkan på miljö och natur. Tillsyn av avloppsreningsverken och tillhörande avlopps nät i kommunen ska ske regelbundet för att säkerställa god efterlevnad och kontroll av fastställda utsläppsvärden och provtagningsfrekvenser. En betydande del av tillsynen är att kontrollera verksamhetens egenkontroll, underhållsarbeten och att identifiera förbättringsåtgärder.

I den nationella tillsynsstrategin lyfts behovet av hög kvalitet på provtagning och flödesmätning vid avloppsreningsverk. En väl fungerande egenkontroll framhålls som betydande för regelefterlevnaden. Därtill poängteras att verksamhetens potentiella påverkan på en viss vattenförekomst kan göra att ytterligare parametrar är aktuella för regelbunden egenkontroll.

I ett av Vattenmyndigheternas åtgärds mål lyfts att kommunerna ska prioritera tillsynen så att utsläppen av näringsämnen och prioriterade och särskilt förorenande ämnen från avloppsledningsnät och avloppsreningsverk minskar till vattenförekomster där risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kommer att kunna följas. Det är därmed alltid aktuellt att följa upp om ytterligare föroreningar behöver utredas och om det skulle kunna medföra att åtgärder behöver genomföras hos verksamheten.

Ytterligare en aspekt som lyfts är att tillsynsmyndigheten tillsammans med VA-huvudmannen behöver se över vilka åtgärder som kan vidtas vid verksamheten och vad som kan vidtas uppströms.

Kontrollen under 2022 och 2023 hade visst fokus på verksamheternas egenkontroll, bland annat gällande provtagning och flödesmätning och system för underhållsarbete. Detta kommer även fortsättningsvis vara en återkommande del i tillsynen. Under 2024 kommer kontrollen inriktas på uppföljning av verksamheternas framtagande av riskbedömning för respektive verksamhet. Det kan även bli aktuellt att mer i detalj se över verksamheternas arbete med resurshushållning inom energi-, kemikalie- och avfallsområdet.

Miljöförvaltningen kommer även, om så blir relevant, vara en del i tillståndsprocesser och då aktivt delta i samrådsförfaranden, granska inlämnade uppgifter och försöka framhålla viktiga aspekter kopplat till verksamheten och framtida rening av avloppsvattnet.

Mål- och styrdokument: Generationsmålet, giftfri miljö, god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag, hav i balans samt levande kust och skärgård, ett rikt växt- och djurliv, ingen övergödning.

Förväntad effekt: En väl utarbetad riskbedömning och påverkansanalys kan medföra att verksamheten hittar förbättringsområden och eventuella behov av kompletterande undersökningar eller åtgärder. Förmå verksamheten att redovisa kartläggning av energi- och resursbesparande åtgärder.

4.1.3 Små avloppsanläggningar

I kommunen finns cirka 2600 enskilda små avloppsavloppanläggningar som inte är kopplade till det kommunala spillvattennätet. Cirka 2300 av dessa är inventerade och krav på åtgärd har ställts. Cirka 300 är inte åtgärdade då de ligger i anslutning till bebyggelsekoncentrationer med möjlig framtida utbyggnad av gemensamma lösningar.

Reningsgraden hos små avloppsanläggningar är ofta lägre än för kommunala reningsverk. Orsaker kan vara bristfälligt underhåll eller att anläggningen är gammal och anlagd i en tid när miljökraven var lägre. I kommunen finns avlopp utan längre gående rening än slamavskiljning som ännu inte åtgärdats. Otillräcklig rening av avloppsvatten från små avloppsanläggningar bidrar till övergödningen av våra vatten. Det innebär också en smittorisk om dricksvatten eller badvatten förorenas.

Tillsynsbehovet i kommunen är stort då antalet anläggningar är många. Under 2024 kommer fokus att ligga på registervård och digitalisering, men även på att ställa krav på åtgärd för de sämsta avloppsanläggningarna, sådana som under tidigare inventeringar visats ha otillräcklig rening.

Krav kommer också att ställas på fastighetsägare, där fastigheten är belägen inom verksamhetsområde för kommunalt VA (spillvatten), och som ännu inte anslutit sig till den kommunala anläggningen. Inventering kommer göras områdesvis med prioritering av områden som är extra känsliga med avseende på dricksvattenskydd och avrinningsområden som påverkar vattenförekomster med otillräcklig eller dålig ekologisk status. Åtgärdens betydelse preciseras i Vattenmyndighetens *Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027* (Södra Östersjöns vattendistrikt)

Även den nationella tillsynsstrategin pekar ut små avloppsanläggningar som ett prioriterat fokusområde då andelen avloppsanläggningar som inte uppfyller de grundläggande kraven på rening av avloppsvatten är hög. I strategin anges ett antal åtgärder som syftar till att minska påverkan på hälsa och miljö, bland annat ska tillsynsmyndigheterna förbereda för riskbaserad tillsyn av små avlopp genom komplettering och uppdatering av digitala ärendehanteringsregister. Målet är som minst att alla små avloppsanläggningar registreras och koordinatsätts, även om det saknas specifika uppgifter i övrigt om anläggningen.

För att underlätta kommunernas prövning, tillsyn och rapportering av små avloppsanläggningar driver Havs- och vattenmyndigheten ett större digitaliseringsprojekt som kommunerna förväntas anpassa sig till. Grundtanken är att arbetet med små avloppsanläggningar kan bli effektivare om alla aktörer på ett enklare och mer standardiserat sätt får tillgång till den information de behöver.

De stora vinsterna blir bland annat mindre manuell hantering av uppgifter, möjlighet att använda en nationell modell för riskbaserad tillsyn och belastningsberäkningar som stämmer bättre överens med verkligheten. Bättre belastningsberäkningar leder i sin tur till säkrare uppgifter i GIS-stödet vilket ger bättre underlag för bedömning vid prövning och tillsyn. Miljöförvaltningen bevakar utvecklingen av digitaliseringsprojektet.

Mål-och styrdokument: Levande sjöar och vattendrag, generationsmålet, Grundvatten av god, Ingen övergödning, Giftfri miljö, God bebyggd miljö, Nationell tillsynsstrategi enligt miljöbalken - små avlopp, Åtgärdsprogram för vattenförvaltningen Södra Östersjön

Förväntad effekt: Enskilda avlopp med otillräcklig rening åtgärdas. Inventering med platsbesök kan antas generera fler ansökningar om ändring av befintliga avlopp då fastighetsägaren uppmärksammas på att avloppet inte lever upp till moderna krav. Effekt som förväntas är också en ökad kunskap hos fastighetsägare om vikten av egenkontroll och underhåll av befintliga avloppsanläggningar.

4.1.4 Dagvatten

Dagvatten uppkommer där genomsläpplig mark hårdgörs. Med dagvatten sprids föroreningar och förorenat dagvatten är en bidragande orsak till att miljökvalitetsnormer för vatten inte nås. I takt med att samhället växer och klimatet förändras så ökar också utmaningarna kring dagvattenhanteringen vad gäller volymer vatten som behöver fördröjas och renas.

Dagvatten är ett komplext tillsynsområde och tillsynen över verksamhetsutövares hantering av dagvatten och av dagvattenanläggningar är generellt sett eftersatt. Dagvatten berörs av olika regelverk som exempelvis miljöbalken, plan- och bygglagen och lagen om allmänna vattentjänster. Tillsyn enligt miljöbalken förutsätter en god kännedom om samtliga regelverk. Praxis vad gäller försiktighetsmått och egenkontroll är ringa och vägledning efterfrågas.

Dagvatten är ett fokusområde i den nationella tillsynsstrategin. Ambitionen med fokusområdet är att långsiktigt underlätta för kommunerna att strategiskt planera för en hållbar dagvattenhantering och att tillsynsmyndigheterna långsiktigt kan genomföra en effektiv dagvattentillsyn. Fokusområdet syftar samtidigt till att visa på behov av tillsynsvägledning och insatser från myndighetshåll.

Generellt kan sägas att dagvatten inom en allmän anläggning oftast är av okänd kvalitet och kan vara en betydande källa till föroreningsutsläpp. Genom tillsyn på va-huvudmannen, en kommunal miljöfarlig verksamhet med betydande ansvar för dagvatten, kan kunskaper öka hos såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövaren. Att som kommun och va-huvudman föregå med gott exempel kan också bidra till ett ökat förtroende vad gäller tillsyn på andra verksamhetsutövare inom kommunen, som till exempel miljöfarliga verksamheter anslutna till den allmänna dagvattenanläggningen.

I tillsynsstrategins första version är ambitionen att få upp alla Sveriges kommuner till en gemensam lägsta nivå. Det innebär att kommuner som tidigare inte bedrivit någon tillsyn på va-huvudmannen har börjat titta på tillsyn av dagvatten och att va-huvudmän som i dag inte har en egenkontroll har fått en puff om att börja planera för sin egenkontroll.

Vägledningen som tas fram inom strategiperioden vänder sig framför allt till de som planerar för kommunernas dagvattenhantering. Nästa steg är att arbeta fram tillsynsvägledning inom området. I kommande version av den nationella tillsynsstrategin kan ambitionsnivån höjas och nästa steg i dagvattentillsynen tas, då en del pågående utredningar hunnit besvara vissa frågor och etappmålvägledningen om en hållbar dagvattenhantering förväntas finnas på plats.

Fokusområdet innehåller preciseringar där ett antal tillsynsaktiviteter fastslagits för genomförande under strategiperioden. Under 2024 ska miljöförvaltningen inhämta information om den kommunala va-huvudmannens egenkontroll av den allmänna dagvattenanläggningen

Mål- och styrdokument: Generationsmålet, giftfri miljö, god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag, hav i balans samt levande kust och skärgård, ett rikt växt- och djurliv, ingen övergödning. Nationell tillsynsstrategi enligt miljöbalken - små avlopp, Åtgärdsprogram för vattenförvaltningen Södra Östersjön.

Förväntad effekt: Genom att i större utsträckning granska va-huvudmannens egenkontroll kunna säkerställa att underlag finns för en kvalitetssäkrad kontroll av utsläpp till recipient, lagefterlevnad och möjliga förbättringsåtgärder.

4.1.5 Större enskilda objekt och verksamheter

4.1.5.1 ESS, European Spallation Source

Vid ESS-anläggningen pågår installation av forskningsutrustning och alla övriga installationer som krävs. Miljöförvaltningen följer pågående provningsprocesser hos Strålsäkerhetsmyndigheten och deltar i övrigt i provnings- och tillsynsfrågor kopplade till anläggningen.

4.1.5.2 Max IV

Forskningsanläggningen Max IV är i drift och ingår i den löpande tillsynen som en C-anläggning.

4.1.5.3 Försvarsmakten, P7 Revinge garnison och övningsområde

Försvarsmakten är en viktig aktör i kommunen. Verksamheten vid Södra skånska regementet P7, med garnison och övningsverksamhet på Revingehed, expanderar kraftigt till följd av en orolig omvärld och det väntade inträdet i NATO. En tredje mekaniserad brigad med bas på Revingehed byggs upp och övningsfältet nyttjas nu frekvent över hela året.

Försvarinspektören för hälsa och miljö (FIHM) ansvarar för den operativa tillsynen, kommunen och FIHM behöver dock upprätthålla kontaktytor och samarbeten kring frågor som kan hamna i en "gråzon" mellan tillsynsmyndigheterna.

4.1.6 Bergtäktverksamhet

Störningar från bergtäktsverksamhet består till huvudsak av buller från transporter, brytning och krossning av berget, damning, vibrationer, luftstöt vågor och utsläpp av vatten.

I kommunen finns fyra bergtäkter. Tre av dessa är nyligen prövade i domstol och har fått nya tillstånd. En bergtäkt håller på att prövas eller överprövas efter överklaganden. Förvaltningens handläggning av överklagade domar kan komma att ta stora resurser i anspråk även under 2024.

Tillsynen under 2024 kommer att kontrollera att verksamheterna uppfyller krav och villkor i de nya beviljade tillståndsbesluten. Beroende på att de nya tillstånden ska implementeras i verksamheten och tillsynen innebär detta initialt ett mer tidskrävande arbete för miljöförvaltningen. Det kommer även krävas en samordning med länsstyrelsen i de delar av tillståndet där tillsynsansvaret är delat mellan myndigheterna, bland annat avseende vattenverksamhet och naturvård.

Mål-och styrdokument: Levande sjöar och vattendrag, Generationsmålet, Grundvatten av god, Ingen övergödning, Giftfri miljö, God bebyggd miljö.

Förväntad effekt: Att verksamheterna har uppdaterade kontrollprogram, där kontrollerna verifierar att villkor i tillståndsbesluten uppfylls. Tillsynen ska leda till att gällande villkor tolkas på samma sätt av verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet och att villkoren följs.

4.1.7 Energitillsyn

För att klara samhällets energi- och klimatutmaningar måste alla verksamheter inventera och ställa om sin energianvändning. Energihushållning är ett fokusområde som lyfts fram i den nationella tillsynsstrategin. I preciseringar till fokusområdet anges bland annat att en nationell samverkansgrupp ska bildas tillsammans med Energimyndigheten. Intentionen är att ta fram en gemensam plan för tillsynsvägledning, sammanställning av befintligt vägledningsmaterial samt ta fram metoder för samarbete mellan tillsynsmyndigheter och berörda aktörer.

De tillsynsaktiviteter som redovisas i det nationella målet för tillsynsmyndigheter innefattar systematisk energitillsyn utifrån miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll samt miljöbalkens hänsynsregler om energihushållning och användning av förnybara bränslen.

Tillsynen bör anpassas utifrån tidigare tillsynserfarenheter och hur långt tillsynsobjekten kommit i sitt arbete. Prioritet är att identifiera tillsynsobjekt med stor energihushållningspotential och/eller bristande egenkontroll. Där det bedöms skäligt kan föreläggas om energikartläggning och energihushållningsplan, samt om utredning eller åtgärder.

Energitillsyn är numera en integrerad del av den löpande tillsynen. Förvaltningen kommer under 2024 att uppdatera den kartläggning av miljöfarliga verksamheter som redan utförts. Kartläggningen ligger sedan till grund för prioritering av tillsynsobjekt vilka behöver ytterligare energitillsyn och eventuella krav om att ta fram eller uppdatera energikartläggning och/eller energihushållningsplan samt åtgärder.

Mål och styrdokument: Nationella miljö kvalitetsmålen: Generationsmålet, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, God bebyggd miljö. Nationella tillsynsstrategin. LundaEko 2021–2030, Mål 3 under avsnitt Klimat och energi.

Förväntad effekt: Fler verksamheter genomför energikartläggningar och energihushållningsplaner, fler åtgärder som leder till energi-effektivisering och lägre energianvändning.

4.1.8 Areella näringar

Tillsyn av lantbruk, djurhållande gårdar, golfbanor och plantskolor sker regelbundet. Det som återkommande kontrolleras vid besöken är bland annat hantering av växtnäring, växtskyddsmedel och övriga kemikalier samt avfall. Frekvensen för tillsynsbesök varierar mellan 1–6 år beroende på förväntad miljöpåverkan och om verksamheten är anmälnings- eller tillståndspliktig.

Såväl den nationella tillsynsstrategin som Vattenmyndighetens åtgärdsprogram framhåller behovet av tillsyn över växtnäringsläckage från jordbruk och hästgårdar. Fokus ligger på att minska utsläppen av kväve och fosfor samt tillförseln av växtskyddsmedel till vattenförekomster där risk föreligger att miljö kvalitetsnormer för vatten inte kommer att kunna följas. Detta är också i linje med målen i LundaEko. Detta innebär att förvaltningen behöver prioritera tillsynsobjekt utifrån en riskbedömning där verksamhetens möjliga påverkan på vattenförekomsten har företräde. Den nationella strategin föreskriver en utökad tillsyn i fält hos lantbruken.

Den löpande tillsynen innefattar redan idag ett fokus på växtnäringsläckage och hantering av kemikalier. Dock kan det bli aktuellt att justera frekvensen av tillsynen framöver gällande både specifika tillsynsområden och enskilda objekt. Därtill är avsikten att fortsätta inventera hästgårdar i kommunen för att kunna hålla ett uppdaterat register för den fortsatta tillsynen.

I EU:s förordning om kontroll i livsmedelskedjan, kontrollförordningen, finns krav på att riskbaserad offentlig kontroll ska ske regelbundet och med lämplig frekvens av alla aktörer inom växtskyddsmedelsområdet. Genom bland annat uppdaterade register över aktiva lantbruk i kommunen och fastställda tillsynsintervall bedöms även den delen kunna inrymmas i befintlig tillsynsram, men det kan medföra vissa anpassningar gällande utförande och dokumentation av kontrollerna.

Mål- och styrdokument: Generationsmålet, giftfri miljö, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, ett rikt odlingslandskap, ett rikt växt- och djurliv, ingen övergödning.

Förväntad effekt: Att genom uppföljning av de krav som ställs på verksamheterna och en mer riskbaserad prioritering av tillsynen utifrån bedömd påverkan på omgivningen minska risk för bland annat läckage av näringsämnen och växtskyddsmedel och att övrig kemikalie- och avfallshantering sker på ett säkert sätt så att läckage inte riskerar ske till omgivningen.

4.1.9 Fordonsbranschen

Fordonstvättar bidrar till utsläpp av olja, tungmetaller och kemikalier från produkter och fordonstvättmedel till miljön. De flesta fordonsverkstäder och fordonstvättar i kommunen är inte anmälningspliktiga men utgör ändå en miljöfarlig verksamhet. Varje anläggning kan var för sig ha en låg miljöpåverkan men då antalet är många kan de gemensamt bidra till en stor miljöbelastning. Verksamheter inom fordonsbranschen har en relativt snabb omsättning av ägare och nya verksamheter tillkommer regelbundet. Typiskt sett har mindre anläggningar inte någon längre gående rening av vatten än oljeavskiljning. Kunskaperna kring vikten av en god egenkontroll för den egna anläggningen varierar stort.

Området lyfts fram i den nationella tillsynsstrategin för perioden 2022–2024. En nationell tillsynskampanj på området kommer initieras av Naturvårdsverket under perioden november 2023–2024.

Mål-och styrdokument: Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag och Generationsmålet. Nationella tillsynsstrategin för miljöfarlig verksamhet.

Förväntad effekt: Tillsyn inom området förväntas ge en ökad kunskap om vikten av egenkontroll hos verksamhetsutövaren samt ge ett lägre tillskott av miljöpåverkande ämnen till miljön. Inventering av nya verksamheter behöver genomföras regelbundet.

4.1.10 Förorenade områden

I arbetet med förorenade områden arbetar miljöförvaltningen med händelsestyrd och behovsprioriterad tillsyn utöver den skattefinansierade delen. I den nationella tillsynsstrategin finns två fokusområden kopplat till tillsynsområdet förorenade områden *Tillsyn av prioriterade förorenade områden med riskklass 1 och 2 samt Anmälan om avhjälpandeåtgärd enligt § 28 i FMH*. Det första fokusområdets effektmål är att tillsynsmyndigheterna ska ha tillräcklig förmåga och kunskap att bedriva tillsyn av prioriterade förorenade områden och bedriva en aktiv tillsyn utifrån en fastställd handlingsplan eller motsvarande styrdokument. Det andra fokusområdets effektmål är att tillsyn vid avhjälpande av förorenade områden utvecklas så att dessa ärenden handläggs rättssäkert, mer effektivt och med miljömässigt motiverade krav.

4.1.10.1 Händelsestyrd tillsyn

I arbetet med förorenade områden arbetar miljöförvaltningen med händelsestyrd och behovsprioriterad tillsyn utöver den skattefinansierade delen. I den nationella tillsynsstrategin finns två fokusområden kopplat till tillsynsområdet förorenade områden *Tillsyn av prioriterade förorenade områden med riskklass 1 och 2 samt Anmälan om avhjälpandeåtgärd enligt § 28 i Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd*. Det första fokusområdets effektmål är att tillsynsmyndigheterna ska ha tillräcklig förmåga och kunskap att bedriva tillsyn av prioriterade förorenade områden och bedriva en aktiv tillsyn utifrån en fastställd handlingsplan eller motsvarande styrdokument. Det andra fokusområdets effektmål är att tillsyn vid avhjälpande av förorenade områden utvecklas så att dessa ärenden handläggs rättssäkert, mer effektivt och med miljömässigt motiverade krav.

4.1.10.2 Behovsprioriterad tillsyn

I syfte att uppfylla den nationella tillsynsstrategins krav på handlingsplan eller motsvarande styrdokument har miljöförvaltningen tagit fram en aktivitets- och tidsplan (bilaga 4) som pekar ut prioriterade förorenade områden och tillsynsaktiviteter att arbeta med under kommande år. Denna tillsyn omfattar prioriterade objekt i riskklass 1 och 2 men även andra bedömt prioriterade förorenade områden för människors hälsa och miljön. Planen tar bland annat upp behovet av tillsynsinsatser vid fyra nedlagda kemtvättar, två brandövningsplatser och fyra objekt till följd av framtagande av nya detaljplaner. En del av de uppräknade tillsynsinsatserna nästa år har redan nu markerats röda då de utifrån rådande resursbrist bedöms som osannolikt att hinna utföra.

Som behovsprioriterad tillsyn tas även det nationella behovet av att identifiera, inventera och prioritera PFAS-förorenade områden, vilket är en nationellt prioriterad tillsynsinsats och som kommer kräva resurser.

Miljöförvaltningen har även identifierat ett behov av att inventera pågående förskolor och skolor med hänsyn till förorenad mark samt inleda ett samarbete inom förvaltningen för att uppmärksamma frågan vid anmälningar om nya förskolor och skolor.

4.1.10.3 Skattefinansierad tillsyn

Skattefinansierad tillsyn avser det arbete som läggs ner genom att delta i den sammanhållna samhällsbyggnadsprocessen. Information och rådgivning till medborgare och andra förvaltningar är ett annat exempel på skattefinansierat arbete som upptar mycket tid genom att lämna ut markundersökningar och vägleda i frågor som rör utredningar av förorenade områden. Förvaltningen har även ett stort behov av kvalitetsarbete inom området som att uppdatera mallar, ta fram handläggningsstöd och genomföra informationsinsatser i syfte att säkerställa rättssäkerheten, öka samsynen och korta ner handläggningstider.

Behov: Behovet av tillsynstid inom förorenade områden bedöms vara ungefär dubbelt så stort som tillgängliga resurser. Detta innebär att en stor del av det utpekade tillsynsbehovet behöver prioriteras bort. Den händelsestyrda tillsynen (anmälningssärenden) måste hanteras men uppföljning av pågående ärenden kommer prioriteras bort och granskning av provtagningsplaner förväntas inte hinnas med i den utsträckning som efterfrågas.

Likaså bedöms cirka hälften av utpekat tillsynsbehov inom den behovsprioriterade tillsynen inte kunna utföras, varav den största delen består av nationellt prioriterade tillsynsaktiviteter utpekade i miljömål, den nationella tillsynsstrategin, åtgärdsprogram för vatten och i LundaEko.

Behovet att säkerställa markmiljön på förskolor i Lund genom att kommande år starta upp denna tillsyn kommer inte heller kunna utföras i den utsträckning som hade krävts för att som första år skapa sig en lägesbild. Bristen innebär dessutom att förvaltningen behöver begränsa sitt deltagande i samhällsbyggnadsprocessen vad gäller frågor som gäller förorenade områden och prioritera ned kvalitetsarbete som annars kan bidra till en mer effektiv och likvärdig tillsyn.

Mål och styrdokument: Nationella miljökvalitetsmålen: Frisk luft, Giffri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö. Nationella tillsynsstrategi (se ovan). Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 Södra Östersjöns vattendistrikt, åtgärd 1 och 2. Lunds kommuns program för social hållbarhet 2020–2030 delmål 5.6. Lunds kommuns program för ekologisk hållbar utveckling (LundaEko) 2021–2030, Mål 2.3 under avsnitt Miljö- och hälsofarliga ämnen. *Tillsammans för ett hållbart Skåne, Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2022–2025: Hållbar mark och vattenanvändning.*

Förväntad effekt: Föroreningskällor blir identifierade och åtgärdade vilket minskar spridning och exponering av föroreningar.

4.1.11 Masshantering och användning av massor i anläggningsarbete

Tillsyn av masshantering sker genom regelbunden tillsyn av våra avfallsanläggningar, vilket utgör styrd tillsyn, och i samband med exploatering och större infrastrukturprojekt där massor uppkommer. Miljöförvaltningen är angelägna att i tidiga skeden i större infrastrukturprojekt och planläggning driva frågan att planera för en hållbar masshantering. De massor som uppstår till följd av bland annat bostadsbyggnad och underhåll av infrastruktur är ibland att betrakta som avfall vilket medför krav på föregående anmälan eller tillstånd vid användning i anläggningsändamål på andra platser där de kan återvinnas.

I och med kommunens arbete för att uppnå en mer sammanhållen samhällsbyggnadsprocess förväntas förvaltningens deltagande i tidiga skeden ta alltmer resurser i anspråk även vad gäller masshantering. Masshantering är en fråga som ofta aktualiseras i samband med undersökningar och utredningar avseende förorenade områden. Att planera för en hållbar masshantering är dock aktuell i alla projekt där massor uppstår och behöver beaktas tidigt i samhällsbyggnadsprocessen i Lund med sin höga utbyggnadstakt som genererar stora mängder massor.

Masshantering är en stor fråga nationellt och Naturvårdsverket arbetar med att uppdatera befintligt vägledningsmaterial inom området då dagens lagstiftning är svår att omsätta till vad som är godtagbart i praktiken. Dagens lagstiftning är otydlig avseende vilka massor som definieras som avfall och därmed omfattas av avfallslagstiftningen men även gällande bedömning över vad som är en miljö- och hälsomässig säker användning av massor i anläggningsändamål, vilket innebär ett stort behov av information och vägledning. Mot bakgrund av den stora mängden massor som uppstår och svårigheter att bedöma vad som är en miljö- och hälsomässig säker återvinning medför att dessa ärenden ofta tar längre tid än de gängse sex veckorna att utreda inför ett beslut.

I den nationella tillsynsstrategin, under tillsynsområde Avfall, finns flera fokusområden varav ett är masshantering. Fokusområdets effektmål är att masshantering ska ske på ett resurseffektivt sätt som minimerar risken för diffus spridning av gifter i samhället. Under preciseringar framgår att en tillsynskampanj över mottagningskontroll av massor inom olika typer av tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter är planerad under april-september 2024.

Behov: Förvaltningen har en uppskattad resursbrist för masshantering på ca 550 h, vilket innebär att den behovsprioriterade och skattefinansierade delen av tillsynen i stora delar prioriteras bort. Informationsinsatser liksom uppsökande tillsyn kommer inte kunna genomföras. Tid har avsatts för att hantera den händelsestyrda tillsynen vilket framför allt avser hantering av anmälningar om återvinning av avfall för anläggningsändamål och en mindre post för skattefinansierad tillsyn avseende vägledning och information externt och internt.

Mål och styrdokument: Nationella miljö kvalitetsmålen: Generationsmålet, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Gifrfri miljö, God bebyggd miljö. Nationella tillsynsstrategin. Åtgärdsprogram för vatten Södra Östersjöns vattendistrikt, Naturvårdsverkets åtgärd 8.

Förväntad effekt: En bättre resurshushållning med naturtillgångar genom ökad återanvändning och återvinning av massor. Bättre kontroll på avfallstransportörer, hantering av schaktmassor och minskad diffus spridning av föroreningar i samhället.

4.1.12 Återvinning av avfall så att det upphör att vara avfall

Tillsyn sker idag i samband med ordinarie tillsynsbesök vid objekt som återvinner (behandlar) avfall. Tillsynen av när avfall upphör att vara avfall är viktig ur ett miljöperspektiv i och med risken för att miljö- och hälso-farliga ämnen följer med i återvinningsprocessen. Det är även av vikt då det avgör vilken lagstiftning som är applicerbar samt vilken myndighet som ska bedriva tillsyn. Tillsyn på avfall sker med miljöbalken, medan tillsyn på produkter sker med kemikalielagstiftningen och marknadskontrollförordningen. Det finns idag få registrerade verksamheter i kommunen som utför återvinning av avfall.

Tillsynsområdet har valts ut som ett av fokusområdena i den nationella strategin för miljöbalkstillsyn. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen har tagit fram vägledning inom tillsynsområdet. I arbetet med fokusområdet prioriteras tillsyn på anteckningsskyldigheten enligt avfallsförordningen. Tillsyn över detta sker redan löpande via förvaltningens ordinarie tillsyn.

Mål och styrdokument: Generationsmålet, Begränsad klimatpåverkan, Gifrfri miljö, God bebyggd miljö. Etappmål: Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning. Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2021–2025: Hållbara städer och samhällen.

Förväntad effekt: Användningen av återvunnet material ökar och miljö- och hälsofarliga ämnen förs ur återvinningsprocessen.

4.1.13 Illegal avfallshantering

Tillsyn över bristfällig, eller illegal, avfallshantering sker idag främst genom inkommande ärenden och vid den ordinarie tillsynen av fasta tillsynsobjekt. Det finns stora svårigheter med att fånga upp den illegala avfallshanteringens då den oftast bedrivs av ljusskygga verksamheter som inte följer ordinarie ärendegång med inkommande anmälan eller liknande. I vissa fall utförs gemensam tillsyn med Länsstyrelsen avseende otillåtna gränsöverskridande avfallstransporter, detta är dock inte vanligt förekommande.

I den nationella tillsynsstrategin lyfts den illegala avfallshanteringens fram som ett fokusområde. Naturvårdsverket kommer ta fram vägledning för fokusområdet. Under perioden 2024–2025 ska även tillsynsaktiviteter utföras med inriktning på åkerier och deras avfallstransporter samt avfallsanläggningar.

Mål och styrdokument: Generationsmålet, Giftfri miljö, God bebyggd miljö. Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2021–2025: Hållbara städer och samhällen.

Förväntad effekt: Verksamheter som bedriver illegal avfallshantering kan lokaliseras och åtgärdas. Avfallet hamnar framöver i stället hos verksamheter som hanterar det korrekt, vilket i sin tur ger positiva effekter med bättre återvinning och återanvändning som resultat. Då en felaktig hantering av avfall kan innebära risker för miljön och människors hälsa kommer en minskning av illegal avfallshantering ge en positiv effekt på detta.

4.1.14 Kemikalieområdet

I Lunds kommun finns ett flertal laborieverksamheter, stora som vid till exempel Lunds universitet och sjukhuset, men även mindre specialistföretag inom t.ex. tech- och läkemedelsbranschen. Många andra verksamheter har också någon typ av kemikaliehantering och då är det en del av den löpande tillsynen att inspektera kemikaliehanteringen. Grunderna för tillsynen är bland annat efterlevnaden av egenkontroll-, Reach- och CLP-förordningen samt miljöbalkens regelverk i övrigt.

Kemikalieinspektionen har pekats ut som ansvarig nationell myndighet för marknadskontrollsförordningen och ansvarar därmed även för fokusområdet Kemikalietillsyn.

Under 2024 ska verksamheter med tillstånd till yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter kontrolleras. E-cigaretter och e-vätskor som innehåller en högre halt av nikotin klassificeras som särskilt farliga kemiska produkter. För att få sälja dessa produkter krävs det tillstånd enligt kemikalielagstiftningen, ett tillstånd som Länsstyrelsen ansvarar för.

4.1.15 Sprängämnesprekursorer

Regler för produkter som innehåller vissa kemiska ämnen, så kallade sprängämnesprekursorer, har sin grund i en EU-förordning som kompletterats med lagen och förordningen om sprängämnesprekursorer. Syftet med reglerna är att minska möjligheterna till tillverkning av hemgjorda sprängämnen.

Miljöförvaltningen har inventerat förekomsten av försäljning av sprängämnesprekursorer och det konstateras att tillsynsbehovet är relativt begränsat. Miljöförvaltningen inkorporerar tillsynen av sprängämnesprekursorer i den ordinarie kemikalietillsynen.

4.1.16 Områdesskydd, naturvård och strandskydd

Hänsyn till områdesskydd, naturvårdsaspekter och strandskydd måste tas i allt fler ärenden, detta då det sker en ökning av verksamheter och genomförande av projekt utanför detaljplanelagt område. Åtgärder inom strandskyddat område är också alltmer vanliga beroende på att kommunen är inne i ett expansivt skede, vilket gör att byggnation och åtgärder i landskapet ökar.

Komplexiteten i ärendena är stor och antalet remisser och beslut som rör vattenverksamhet, naturvård och strandskydd har ökat.

Miljöförvaltningen kommer under 2024 söka samarbete och i möjligaste mån samordning med stadsbyggnadskontoret och tekniska förvaltningen i frågor som berör olika former av områdesskydd, detta som ett led i att utveckla den sammanhållna samhällsbyggnadsprocessen.

5 Hälsoskydd

Tillsynen inom hälsoskyddsområdet syftar till att människors hälsa inte ska påverkas negativt. Tillsynsområdet är brett och riktas mot många olika aktiviteter i samhället. Bland annat omfattas inomhus- och boendemiljöer, förskolor och skolor, badvattenkvalitet, hållande av djur inom detaljplanlagt område, tatuering, strålning (kosmetiska solarier, radon och magnetfält), tobakstillsyn och danslokaler (t.ex. studentkårs- och nationsverksamheter) och hygieniska behandlingslokaler.

Till anmälningspliktiga verksamheter enligt 38 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd räknas bland annat skolor och förskolor, bassängbad för allmänheten eller många människor och yrkesmässigt hygieniska verksamheter med risk för blodsmitta och annan smitta vid användning av stickande eller skärande verktyg (fotvård, tatuering m.m.).

Majoriteten av de anmälningspliktiga objekten har tilldelats en fast årsavgift, vilket anger hur många tillsynstimmar som objekten bedöms behöva årligen. Tiderna ska ses som ett genomsnittligt behov under en längre period.

Miljönämnden har även tillsyn över sådana verksamheter och lokaler som inte omfattas av anmälningsplikt, till exempel bostäder, idrottslokaler, tillfälliga boenden (hotell och vandrarhem) och hygienverksamheter utan stickande eller skärande verktyg.

Mycket tid går åt till att hantera frågor som rör klagomål på inomhus- och boendemiljöer, där vanliga problem kan vara t.ex. buller från trafik, byggande och grannar; samt problem med fukt, mögel och lukt. Tidvis inkommer även mycket klagomål på förekomst av råttor och andra skadedjur, vilket till stor del är kopplat till bygg- och gatuarbeten men kan även ha sin grund i bristande avfallshantering och egenkontroll.

Bostäder	Strålning	Offentliga lokaler	Hygienlokaler
Inomhus- och boendemiljö	Radon	Skolor och förskolor	Tatuering
Information till fastighetsägare	Elektromagnetisk strålning	Tillfälliga boenden	Håltagare
Egenkontroll	Solarier	Idrottsanläggningar	Akupunktörer
		Nöjes- och danslokaler	Fotvårdare
		Rökfria miljöer	Hudvård
		Bassäng- och strandbad	Frisörer
		Vård- och äldreboenden	Massörer
			Barberare
			Nagelsalonger

5.1 Prioriterade tillsynsområden inom hälsoskydd under 2024

5.1.1 Bostäder

I takt med förtätningen av samhället delar bostäder och verksamheter på en allt mindre yta, vilket ökar risken för störningar. Förvaltningen handlägger varje år många ärenden och förfrågningar rörande klagomål på störningar i bostadsmiljöer. Klagomålen kan handla om till exempel bristfällig ventilation, fukt och mögelproblem, temperatur och buller. Förtätningen och "blandstaden" samt klimatförändringar medför även nya typer av problem i bostadsmiljöer. När antalet värmeböljor blir fler och längre ökar även problemen med höga inomhustemperaturer.

Inomhusmiljö i bostäder är ett fokusområde i den nationella tillsynsstrategin. Tillsynsaktiviteter för bostäder enligt den nationella tillsynsstrategin är kartläggning och urval av fastigheter/bostäder 2022–2025 inför tillsyn, samt tillsyn av fastigheter/bostäder där risken för olägenhet för människors hälsa är stor 2022–2025. Folkhälsomyndigheten ska ta fram en tillsynsvägledning och informationsmaterial om bostadstillsyn som planeras vara klart våren 2024.

Förvaltningen arbetar idag främst med händelsestyrd tillsyn. Till viss del bedrivs även förebyggande tillsyn, till exempel har det tidigare genomförts ett tillsynsprojekt om fastighetsägares egenkontroll och förvaltningen har även samverkan med andra myndigheter så som stadsbyggnadskontoret och Räddningstjänst SYD om misstänkta undermåliga eller olovliga bostäder. Att ställa om till mer förebyggande tillsyn är ett stort arbete. Förvaltningen fortsätter under 2024 med att kartlägga flerbostadsfastigheter och avser också utöka den förebyggande tillsynen.

Mål och styrdokument: Miljöbalken (1998:808), Folkhälsomyndighetens allmänna råd, Strategi för miljöbalkstillsyn 2022–2025, God bebyggd miljö, LundaEko, Åtgärdsprogrammet för buller, Barnkonventionen.

Förväntad effekt: God inomhusmiljö i bostäder. Att fastighetsägarna bedriver egenkontroll och tillsynsmyndigheterna arbetar förebyggande och utövar en effektiv bostadstillsyn. Efter tillsynsaktiviteten ska miljöförvaltningens kunskap om förebyggande bostadstillsyn ha ökat och förvaltningen arbetar metodiskt med förebyggande bostadstillsyn.

5.1.2 Undervisningslokaler

Tillsyn av skolor, förskolor och fritidsverksamhet sker återkommande vart tredje år. Detta ligger i linje med den nationella tillsynsstrategin som anger att tillsyn ska ske minst vart femte år, samt att fokus på städning, hygien och smittskydd ska ingå i tillsynen under perioden 2022–2025.

Under 2024 planeras tillsyn på hälften av förskolorna i kommunen. Tillsynen beräknas pågå under större delen av året och innehålla information, inspektioner samt uppföljning, där städning samt hygien och smittskydd är ett fokusområde i linje med tillsynsstrategin. Andra hälften av förskolorna planeras tillsyn för 2025. Det finns strax över 100 förskolor i kommunen.

Förvaltningen ska 2024 även utveckla tillsynen avseende markföreningar vid anmälningar av skolor och förskolor, samt ta fram en plan för befintliga förskolor och skolor där risk för markföreningar kan föreligga.

Mål och styrdokument: Miljöbalken (1998:808), Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, Strategi för miljöbalkstillsyn 2022–2025, Folkhälsomyndighetens allmänna råd, LundaEko, LundaKem, Barnkonventionen.

Förväntad effekt: En bättre hälsa hos barn genom god innemiljö, hygien och utemiljö på förskolan.

5.1.3 Hygieniska verksamheter

Miljöförvaltningen bedriver regelbunden tillsyn av hygieniska verksamheter där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygieniska behandlingar där det finns risk för blodsmitta och annan smitta som följd av behandling med skalpeller, akupunktur nålar, piercing verktyg eller andra liknande stickande eller skärande verktyg. Miljöförvaltningen bedriver även regelbunden tillsyn på kosmetiska solarier, som är anmälningspliktiga enligt strålskyddslagstiftningen. Tillsyn sker vartannat eller vart tredje år beroende på typ av verksamhet.

Naturvårdsverkets nationella tillsynsstrategi eftersträvar en likvärdig tillsyn av yrkesmässiga hygieniska verksamheter. Ännu har inga förslag på tillsynsaktiviteter eller på hur uppföljning kan komma att ske tagits fram och Socialstyrelsen arbetar med att uppdatera vägledningen för yrkesmässiga hygieniska behandlingar. Förvaltningen håller sig regelbundet uppdaterad på Socialstyrelsens arbete och utför sedan tidigare regelbunden tillsyn på anmälningspliktiga hygieniska verksamheter.

Förvaltningen planerar under 2024 att medverka i Läkemedelverkets tillsynsprojekt avseende tatueringsfärger, som ska pågå under andra halvan av 2024. Samtliga tatueringsverksamheter i kommunen kommer då att tillsynas avseende tatueringslagstiftningen. Läkemedelverkets projekt är ett fokusområde i den nationella tillsynsstrategin under fokusområde kemikalier.

Förvaltningen planerar även att fortsätta inventera de hygieniska verksamheter i Lunds kommun som sedan utökningen av anmälningsplikten i 38 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd den 1 juli 2021 omfattas av anmälningsplikt, men som inte inkommit med någon anmälan.

Mål och styrdokument: Miljöbalken (1998:808), Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll, strategi för miljöbalkstillsyn 2022–2025, Socialstyrelsens allmänna råd

Förväntad effekt: Tillsynsbesök i verksamheternas lokaler och granskning av egenkontrollen ska säkerhetsställa goda hygieniska rutiner och en hygienisk behandlingsmiljö bland yrkesmässiga hygieniska verksamheter i Lunds kommun.

5.1.4 Badanläggningar och spontanbad

Det finns många positiva hälsoeffekter med att bada och motionera på badanläggningar, men badanläggningar kan även innebära risker för de badandes hälsa. Den varma och fuktiga miljön i badanläggningar är en gynnsam miljö för olika typer av hälsoskadliga mikroorganismer, och de badande kan bli exponerade för kemiska ämnen i form av bland annat desinfektionsmedel och föroreningar som uppstår genom reaktioner i vattnet. De hälsomässiga riskerna med badanläggningar gör det viktigt att miljöförvaltningen bedriver regelbunden tillsyn av badanläggningarna i kommunen.

Bassängbad är ett fokusområde i den nationella tillsynsstrategin. I de preliminära preciseringarna av fokusområdet anges som "Tillsynsaktiviteter" att tillsynsbesök på anmälningspliktiga bassängbad ska göras under 2022–2024. I tillsynen ska Folkhälsomyndighetens allmänna råd (HSLF-FS 2021:11) och tillhörande vägledning om bassängbad tillämpas. Som "Operativa mål" anges att alla anmälningspliktiga bassängbad ska ha fått ett tillsynsbesök under 2022–2024.

Miljöförvaltningen bedriver sedan länge planerad tillsyn av badanläggningar vartannat år. Här ingår både badanläggningar inomhus och utomhus (de s.k. friluftsbaden). Utöver det bedrivs tillsyn årligen på spontanbad. Ett spontanbad är en badplats i till exempel en sjö eller i havet som inte räknas som ett EU-bad, dvs att fler än några få men färre

än 200 personer besöker badplatsen dagligen under badsäsongen. I Lunds kommun finns fyra sådana badplatser: Häljasjön, Knivsåsen, Tvedöra och Billebjer.

Utöver denna planerade tillsyn granskar miljöförvaltningen provtagningsresultaten för den provtagning som utförs på badanläggningarna och spontanbaden. Badanläggningar provtas regelbundet under hela året och spontanbad provtas under badsäsongen, juni-augusti. Tillsyn av badanläggningarna i kommunen är planerad att ske under 2024, vilket innebär att det operativa målet i den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken uppfylls. Miljöförvaltningens tillsyn förväntas även bidra till att effektmålen i den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken uppfylls, vilket minskar risken för de badandes hälsa och ökar kunskapsnivån hos kommunens verksamhetsutövare.

Mål och styrdokument: Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken för perioden 2022–2025, Miljöbalken, Folkhälsomyndighetens allmänna råd (HSLF-FS 2021:11).

Förväntad effekt: God vatten- och luftkvalitet på bassängbad. Att verksamhetsutövarna har kunskap om riskerna med sin verksamhet och bedriver egenkontroll. Att verksamhetsutövarna och miljöförvaltningen har kunskap om Folkhälsomyndighetens allmänna råd (HSLF-FS 2021:11) och tillhörande vägledning om bassängbad och tillämpar dessa vid tillsyn.

5.1.5 Publika arrangemang samt nöjes- och danslokaler

För dans- och nöjeslokaler där det finns risk att besökare utsätts för hörselskadligt buller sker återkommande tillsyn, likaså vid tillfälliga evenemang. Även närboende riskerar att bli störda av dessa verksamheter genom till exempel buller och nedskräpning. Tillsynen minskar risk för störningar även för omgivningen då verksamheten genom att bedriva egenkontroll minimerar risken för störningar.

Mål och styrdokument: Miljöbalken (1998:808), Folkhälsomyndighetens allmänna råd om höga ljudnivåer

5.1.6 Strålskydd

Ett delmål till miljömålet "God Bebyggd Miljö" är att ingen bostad ska ha en radonhalt över 200 Bq/m³ luft efter år 2020. I arbetet ingår att ta emot uppgifter om radonhalter för bostäder och tillse att höga radonhalter åtgärdas. Under året kommer miljöförvaltningen att följa upp radonhalter i förskolor i kommunen. Förvaltningen hanterar även frågor från kommuninvånare och mäklare om radon vid försäljning av bostäder. Under året genomförs även mätningar av bakgrundsstrålning.

Mål och styrdokument: Strålskyddslagen (2018:396), God bebyggd miljö, Säker strålmiljö, LundaEko,

5.1.7 Rökfria miljöer

Platser som uteserveringar, lekplatser, entréer till butiker och busshållplatser är några exempel på så kallade rökfria miljöer där rökning är förbjuden. 2024 planeras för stickprovskontroller av sådana typer av platser. Vid tillsyn av förskolor, skolor och undervisningslokaler kontrolleras om skolgården är rökfri, om tydliga skyltar för rökförbud finns uppsatta vid området där rökförbud råder samt hur verksamheten arbetar förebyggande med tobaksfrågor. I samband med tillsyn av nöjes- och danslokaler kontrolleras även den rökfria miljön. Förvaltningen deltar även i kommunens ANDTS-grupp.

Mål och styrdokument: Lagen om tobak och liknade produkter (2018:2088), Lunds kommuns ANDTS-plan

Förväntad effekt: Minska barn och ungdomars exponering av rökning.

5.1.8 Övrigt hälsoskydd

Enligt 45 § i förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska miljöförvaltningen utöver vad som framgår av miljötillsynsförordningen ägna särskilt uppmärksamhet bland annat åt samlingslokaler där många människor brukar samlas, hotell, pensionat och liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad, idrottsanläggningar, campinganläggningar och andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor, lokaler för förvaring av djur.

Miljöförvaltningen prioriterar tillsyn på sådana objekt utifrån världsläge, klimatförhållanden, inkomna klagomål och andra aspekter och erfarenhet. År 2024 planeras tillsyn på idrottsanläggningar.

Fokus för tillsynen är inomhusmiljön och hygien så att de som bor eller vistas där inte riskerar att utsättas för olägenhet enligt miljöbalken.

Mål och styrdokument: Miljöbalken (1998:808), Folkhälsomyndighetens allmänna råd

6 Miljöstrategiskt arbete och miljöövervakning

I miljönämndens uppdrag ingår, utöver tillsynsarbetet, även ett stort mått av miljöstrategiskt arbete i syfte att bygga ett långsiktigt robust och hållbart samhälle. Miljönämnden är delaktig i flera kommunala och regionala åtgärder som syftar till att övervaka och förbättra miljön.

6.1 Samhällsplanering

Det byggs mycket i Lunds kommun och kraven är höga på att ha koll på hur det går med olika planer och projekt. Lunds kommun är en de kommuner i landet som har störst bygginvesteringar per invånare. Stora satsningar, inte minst inom forskning och infrastruktur, och därtill nya stadsdelar med bostäder, samhällsfastigheter och parkmiljöer.

Samhällsplaneringen har ofta en hög komplexitet och det krävs ett djupare engagemang tidigt i planprocessen. Miljöförvaltningen deltar aktivt i samhällsbyggnadsprocessen och miljönämnden är regelmässigt remissinstans för olika planprogram, detaljplaner, bygglov m.m.

6.2 Luftövervakning och luftkvalitet

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla krav i EU-direktiven 2008/50/EG och 2004/107/EG. Regeringen har utfärdat en förordning med miljökvalitetsnormer (MKN) för utomhusluft (2010:477).

Miljönämnden dokumenterar luftkvaliteten i kommunen för att tillse att fastställda miljökvalitetsnormer samt de nationella, regionala och lokala miljömålen uppfylls.

Inom EU pågår för närvarande förhandlingar kring revidering av direktivet och förslag till nya gränsvärden baserat på WHO:s riktlinjer. Dessa gränsvärden kommer sedan att implementeras i svensk lagstiftning såsom skärpta miljökvalitetsnormer.

6.2.1 Mätstationer för kontinuerlig mätning i tak- och gatunivå

Miljöförvaltningen har två mätstationer i Lund stad där kontinuerliga luftmätningar genomförs i gatu- och taknivå:

- Mätningar i taknivå görs av kvävedioxid, svaveldioxid och marknära ozon över en sträcka mellan Grand Hotell (placering för sändaren) och Spyken (placering av mottagaren).
- Mätningar i gatunivå sker vid mätstationen på Trollebergsvägen. Vid denna station mäts kvävedioxid, marknära ozon och PM10.

Miljönämndens mätstation vid Trollebergsvägen ingår i mätnätverket för den samordnade luftkontrollen i Skåne (Skånes Luftvårdsförbund) och utgör en del i den nationella luftkvalitetskontrollen för att uppfylla EU-direktiven. Under 2023 gjordes en investering med en ny mätcontainer och utbyte av mätutrustning som kan mäta fler parametrar.

Mätanläggningen på Grand Hotell/Spyken har skett sedan år 1990 och ger därmed Lunds kommun en lång och värdefull mätserie. Mätinstrumenten vid anläggningen har också varit i bruk under lång tid och ett utbyte till modernare apparatur planeras inom de närmaste åren.

Redovisning av realtidsdata från mätstationerna sker via kommunens hemsida samt på Naturvårdverkets hemsida (realtidsdata från taknivåmätningarna), samt i årsrapport till nämnden och naturvårdsverket.

6.2.2 Samordnad luftkvalitetskontroll och Skåneluft

Skånes Luftvårdsförbund bildar ett samverkansområde för samtliga skånska kommuner med syfte att samordna kontrollen av luftkvaliteten i Skåne. Kontrollen består av kontinuerliga mätningar samt modell-beräkningar enligt en kontrollstrategi som omfattar hela samverkansområdet. Även indikativa mätningar utförs som grund för objektiv skattning.

Samverkansområdet uppfyller kontrollkraven som finns i föreskrifterna om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9) genom ett nätverk av mätstationer i olika miljöer runt om i Skåne, med kontinuerliga mätningar av kvävedioxid, PM10, PM2,5 samt bensen. För Lunds del innebär detta att vår mätstation vid Trollebergsvägen ingår i detta nätverk. Övriga mätstationer finns placerade i Malmö, Burlöv, Helsingborg, Landskrona, Svalöv samt i Trelleborg.

Förvaltningen ingår i samverkansgruppen *Skåneluft*. I detta samarbete ingår fem skånska kommuner (Malmö, Landskrona, Helsingborg, Trelleborg, Lund), Lunds Tekniska Högskola, Skånes Luftvårdsförbund samt Naturvårdsverket. Gruppen har bland annat en gemensam luftdatabas och hemsida där mätvärden från respektive kommuns mätstationer visas i realtid. Lunds kommun är via miljöförvaltningen även representerad i styrelsen för Skånes Luftvårdsförbund.

6.2.3 Projekt

Miljönämnden har fått ett särskilt uppdrag från Kommunfullmäktige att kontinuerligt mäta och kontrollera luftkvaliteten i närheten av skolor och förskolor, utvärdera och analysera resultaten från utförda mätningar, och utifrån de resultaten föreslå hälsofrämjande åtgärder.

Miljöförvaltningen har under 2023 påbörjat uppdraget och kommer under 2024 fortsätta genomföra mätningar. I projektet mäts kvävedioxid (NO₂) samt partikelhalter (PM10 och PM2,5). Efter utvärdering och analys kommer resultaten att lyftas in i samhällsbyggnadsprocessen för fortsatt diskussion hur kommunen kan arbeta för en bättre luftkvalitet. Detta är särskilt viktigt vid planering av trafikinfrastruktur och miljöer där barn stadigvarande vistas.

Kommunen behöver också redan nu ta höjd för de skärpningar av luftkvalitetslagstiftningen som EU avser att införa år 2030 och framåt.

6.3 Lunds Vatten

EU:s ramdirektiv om vatten och vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för att uppfylla beslutade miljökvalitetsnormer för vatten involverar många aktörer i kommunen. Inom ramen för konceptet Lunds Vatten har Lunds kommun och VA SYD tagit fram ett antal strategiska planer som är viktiga underlag för den kommunala samhällsplaneringen:

- Kommunal Vattenförsörjningsplan
- VA-utbyggnadsplan
- Dagvattenplan
- Översvämningssplan
- Sjö- och vattendragsplan

6.4 Vattentjänstplan

Genom ändring i lagen om allmänna vattentjänster är kommunerna skyldiga att ta fram, samråda och besluta om en vattentjänstplan. Planen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster kan tillgodoses. Planen ska även innehålla en bedömning av hur de allmänna va-anläggningarna ska hanteras vid ökad belastning på grund av skyfall.

Under 2024 kommer arbetet med att ta fram en Vattentjänstplan för Lunds kommun vara en prioriterad uppgift för miljönämnden i samverkan med övriga berörda förvaltningar och VA SYD. Arbetet har koppling till befintlig va-utbyggnadsplan som behöver uppdateras och påverkar därmed även miljönämndens tillsynsarbete med att åtgärda bristfälliga små avloppsanläggningar på landsbygden.

6.4.1 Grundvattenkvalitet

Det finns flera grundvattenförekomster i kommunen och några av dessa pekas ut som viktiga ur ett regionalt vattenförsörjningsperspektiv. Grundvatten kan i framtiden bli viktiga komplement till ytvattentäkterna Bolmen och Vombsjön för att skapa resiliens i vattenförsörjningen. Vattenförekomsten Vombsjön, som delvis ligger i Lunds kommun och försörjer flera kommuner med dricksvatten, är en viktig regional vattentäkt och omfattas av ett vattenskyddsområde. Vombsjön är påverkad av verksamheter inom tillrinningsområdet så som jordbruk, enskilda avlopp, reningsverk, dagvatten från bebyggelse och vägar. Ett förebyggande arbete i hela tillrinningsområdet är viktigt för att skydda vattenkvalitén.

Det är viktigt att säkra kommande generationers behov av ytterligare dricksvattentäkter. Inför framtagandet av ny översiktsplan för Lunds kommun har därför ett kunskapshöjande arbete gjorts avseende de grundvattenförekomster som finns i kommunen och bedömning av behov av åtgärder. Inom ramen för ett förvaltningsövergripande arbete har en konsultutredning genomförts och slutsatser och rekommendationer förts in i pågående revidering av översiktsplanen.

6.5 Kemikalieplan för Lunds kommun – LundaKem

Miljöförvaltningen har, på uppdrag av kommunstyrelsen, reviderat Lunds kommuns kemikalieplan, LundaKem. I den nya versionen, LundaKem 2.0, förtydligas och effektiviseras planering, åtgärdsarbete och uppföljning av kemikaliefrågorna i Lunds kommun. Alla nämnder och styrelser blir berörda av LundaKem och åtgärderna är fördelade i fyra områden:

- Byggnader och anläggningar
- Verksamheter
- Upphandling
- Kommunikation och information

Fokus för kemikalieplanen utökas till att omfatta alla medborgare i Lunds kommun, men barn, unga och andra känsliga grupper beaktas särskilt. Planen innefattar också åtgärder för att främja hållbar plastanvändning.

Mål och styrdokument: Generationsmålet och Giftfri miljö, mål i Agenda 2030. LundaEko, område 2 "Miljö- och hälsofarliga ämnen". Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2021–2025: Hållbar konsumtion och produktion.

Förväntad effekt: En bättre kontroll på kemiska produkter samt varor som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen, kunskapshöjning inom området och minskad diffus spridning av föroreningar i samhället.

7 Digitalisering och kvalitetsutveckling

7.1 Effektiva verksamhetssystem

Miljöförvaltningen använder verksamhetssystemet EDP Vision, vilket är en serie moduler som tillsammans bildar en heltäckande IT-lösning inom ärende- och dokumenthantering för alla delar inom nämndens ansvarsområden.

En avgörande faktor för att hålla hög kvalitet i myndighetsutövningen är att verksamhetssystemen underhålls och utvecklas i takt med förändringar i lagstiftningen och att systemen kan integreras gentemot kommunens övriga system samt mot centrala myndigheters databaser.

Som en följd av bland annat EU-direktiv och den nationella strategin för miljöbalktillsynen driver centrala myndigheter (Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten med flera) digitaliseringsprojekt som syftar till att dels kvalitetssäkra och effektivisera kommunernas tillsyn, dels underlätta statens uppföljning och insamling av statistik.

För att möta kraven från centrala myndigheter, men även underlätta för verksamhetsutövare och medborgare, jobbar förvaltningen med en *Färdplan för digitalisering*. Under 2023 har några prioriterade frågor bockats av medan andra har tillkommit.

7.2 Processkartläggning och kvalitetsutveckling

Miljöförvaltningen har under många år legat efter i den digitala utvecklingen och behöver arbeta med digitalisering på ett större plan, men framför allt med effektiviserande och automatiserande av enkla arbetsuppgifter. Genom att utveckla vår verksamhet och våra arbetsmetoder genom digitala lösningar kan vi frigöra tid och använda våra resurser smartare.

Det krävs dock ett större krafttag innan sådana digitala lösningar kan komma på plats. Miljöförvaltningen behöver kartlägga samtliga processer för att identifiera arbetsuppgifter där digitala lösningar kan effektivisera verksamheten. Genom processkartläggningen kan förvaltningen eliminera tidstjuvar, effektivisera processer, introducera digitala lösningar och frigöra tid för handläggare. Processkartläggningen möjliggör också kvalitetsutveckling, då förvaltningen kan säkerställa att vi arbetar professionellt, skyndsamt och rättssäkert samt att uppföljning och utvärdering genomförs på ett korrekt sätt.

Detta arbete går även hand i hand med kommunens övergripande strategiska arbete då det är direkt kopplat till en av de åtta utmaningar som är särskilt viktiga för kommunen att fokusera på under EVP-perioden 2024–2026. Genom processkartläggning kan miljöförvaltningen se över effektiviteten och utvecklingsförmågan och säkerställa att vi *gör saker rätt* och att vi *gör rätt saker*.

Miljöförvaltningen har under hösten 2023 påbörjat arbetet med processkartläggning och kvalitetsutveckling, och arbetet kommer att fortsätta under 2024.

7.3 Tillgänglighetsanpassning

Material som publiceras på kommunens digitala plattformar ska uppfylla regelverket enligt Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.

Miljöförvaltningen arbetar löpande med att uppdatera och tillgänglighetsanpassa beslutsmallar, informationsmaterial m.m.